

Mơng mà không vui

Tác Giả: Bùi Tráng Liöu

Thứ Ba, 05 Tháng 1 Năm 2010 13:40

Tám tá thái gian nay, báo chí tháng đáng nháng thông tin vá sá thành đát cáa ngái (gác) Viát Nam á nác ngoài.

Sá thành đát này á nhiáu lĩnh vác. Tôi đác biát chú ý tái lĩnh vác giáo đác đào táo, nghiên cáu khoa hác, là lĩnh vác nghá cáa tôi. Chác vá lán cũng có, giái tháng khoa hác to nhá cũng có, hác hành thành công cũng có, càng ngày càng nhiáu. Vì váy mà tôi máng : máng cho các đáng sá, mà cũng máng vì nhán xét ráng ngái gác Viát Nam cũng có thá thành công « nhá ai ».

Nháng tôi lái không vui, vì nghĩ tái gác cáa ván đá, qua tích « Quát chua », thái Chián quác bên Tàu (1) – mà tôi đã nhác đi nhác lái nhiáu lán, thí dá nhá trong cuán sách « Chung quanh viác Hác » cáa tôi, nxb Thanh Niên, 2004, cũng có trên trang máng cáa tôi <http://www.buitronglieu.net>:

Án Tá nác Tá, đi sá sang nác Sá. Vua Sá muán làm nhác, sai lính giá trời ngái mang đán trác tiác ; lính tháa ráng đó là ngái Tá ngá cá Sá, vì ăn trám nên bá bát. Vua Sá báo Án Tá : « Ngái Tá hay trám cáp lám nhá ». Án Tá đáng đáy tháa ráng: « Quát át Hoài Nam là quát ngát, đem sang giáng á Hoài Bác thì thành quát chua; ngái Tá á Tá thì láng thián, sang Sá

thì thành trßm cßp, thß là tßi thuß thß mà bißn ra ». Vua Sß đành khen Án Tß là ngß i có tài đßi đáp, vua Sß đßnh đùa đßnh nhßc, mà chính vua Sß lßi bß thua trong cußc đßu lý này.

Suy rßng câu trß lßi cßa Án Tß, thì hißu rßng : trái vßi lý lußn cßa tß tßng kß thß chßng tßc, vßn đß khung cßnh/mßi trßng mßi là quan trßng, chß vßn đß gißng nßi, huyßt thßng, màu da, thßm chí có ngß i nßu chuyßn... di truyßn (« gien »), là thß yßu. Vßy thì ngß i Vißt Nam, khi ß trong nßc, vißc hßc và vißc làm khi vào đßi, không/chßa đßt, mà khi ra nßc ngoßi thì lßi thành công, phßi chßng cũng là do vißc tß chßc giáo đßc đào tßo và cách sß đßng ngß i cßa xß sßng ngß i ta tßt hßn, chß đßu chß do tài cßa ngß i Vißt Nam!

Trß lßi chuyßn mßng. Tôi mßng vì – (loßi trß mßt sß trßng hßp cá bißt) – thßy sß thành đßt càng ngày càng nhißu cßa mßy thß hß trß là có thßt, khác vßi mßy thß hß trßc, phßn thì do đßu kißn bßn thân, phßn thì do lußt lß nßi đßnh cß trßc kia chßt chß khßp kín hßn (2). Hình nhß sß tißm xßng, ngß nhßn, khoe mß, thành tích ßo, tuy vßn tßn tßi, nhßng có gißm phßn nào (3).

Nhßng tôi vßn không vui vì : Hßc nhß, sßng nhß, làm vißc nhß ; đßu có phßi hoàn toàn tß mình, tßng ngß i mình, tßng nßc mình; vßy thì sao lßi « gßy » (4) đß thß ? Đßng sß « gßy » chßa đß, mßt sß báo, truyßn thông, lßi phß hßa « gßy » thêm!

Lßi đßn chuyßn Án Tß (mà tôi đã có đßp nhßc nhißu lßn, thí đßnh bài “Vßnh vßo” đßng trong báo Đoàn Kßt, sß 405, 1988, cũng có trong cußn sách «Tß sß » cßa tôi, nxb Đßi hßc Qußc gia Hà Nßi 2005, cũng có trên trang mßng cßa tôi <http://www.buitrong.lieu.net>):

Án Tß làm tßng qußc nßc Tß, có ngß i đánh xe rßt tß đßc. Vßng ngß i đánh xe xin bß ra đi, không chung sßng nßa. Chßng ngß i nhißn hßi tßi sao. Ngß i vß trß lßi rßng: “Quan tßng qußc [Án Tß] quyßn cao chßc trßng, danh tißng lßy lßng, thân hình thì nhß bé, thái đß thì khiêm tßn; còn anh thì cao lßn vßm vß, làm ngß i hßu đánh xe, mà lußn lußn vßnh vßo; tôi thßy xßu hß, nên xin đi, không ß chung nßa”. Ngß i chßng bißt thßn, tß đß nén mình. Án Tß hßi bißt chuyßn, cho là ngß i bißt phßc thißn, cßt nhßc lên làm quan đßi phu...

Thuß đß, khi nhßc lßi chuyßn này (5), tôi có lußn nhß sau:

Trong bà con ta ngày nay, có mßt sß ngß i tß kißu rßng ngß i Vißt Nam mình hay, gißi, thông minh, đßo đßc, hßn ngß i, vßi lý lß rßng: (ß nßc ngoßi) đi hßc thì thßy khen ngoan, chăm, hßc đßc; đi làm công thì « chß » ßa vì đß bßo, cßn cß, chßu khó; ngß i có bßng cßp thì đã đßt đßc

Mong mà không vui

Tác Giả: Bùi Tráng Liöu

Thứ Ba, 05 Tháng 1 Năm 2010 13:40

vài đßa vß thßa hành, đã ngồi lên xây đßng đßc vài cß sß làm ăn... Chao ôi, khác gì « ngßi đánh xe »! Tôi không có ý gißm giá nhßng cß gßng và thành tßu cßa bà con chúng ta, mà tôi rßt trßn trßng. Tôi chß dám chß nhßng ngßi vßnh vßo. Tôi không bàn chuyßn vßnh vßo cá nhân (kß cá nhân chßu trách nhißm cßa mình), tôi chß chß chuyßn vßnh vßo tßp thß. Bßi vì tßp thß ngßi Vißt Nam có quyßn và có khß năng có « tham vßng » chính đáng hßn: ngang vßi thiên hß.

Tôi cũng không vui khi nghĩ rßng quan chßc Vißt Nam không thß không bißt nhßng bßt cßp trong xã hßi nói chung, trong giáo đßc đào tßo, trong khoa hßc, nói riêng. Đã gißi thích mãi rßi, đßn ngßi ù lì cũng còn có thß hißu, hußng hß mßy quan chßc này đâu có kém thông minh.

Bißt mà không sßa, tßt nhiên có lý do. Phßi chßng vì bß rằng bußc bßi nhßng gì đó, thí đß nhß rằng bußc vßi nhßng nhóm quyßn lßi? Chính ngßi mình, trong và ngoài nßc, đã cßnh báo nhißu rßi và đã nói trong nhißu năm. Và kinh nghißm nßc khác ngßi ta làm nhß thß nào, thì cũng đã quá rõ, đâu có phßi là thißu thông tin. Cho nên tôi xin đßn câu cßa mßt tác giß Vißt Nam đßu thß kß thß kß 20 (khi lußn vß vißc không chßu canh tân, đß đßn nßi mßt nßc hßi thß kß 19): « Không hißu tình thß ngoßi qußc mà không theo [vißc canh tân], lßi ßy còn là lßi nhß ; đã hißu tình thß ngoßi qußc mà không chßu theo, lßi ßy mßi là lßi to ».

Tôi là kß đßnh cß và yên phßn đã lâu ß nßc ngoài, sao lßi còn bàn chuyßn mßng hay không ? Có lß chß vì :

***Vßn vßng còn chút tình quê,
Mong sao êm đßp mßi bß mßi vui.***

Bùi Tráng Liöu,
Nguyên giáo sß đßi hßc (Paris, Pháp)

Chú thích:

(1) Tß khoßng thß kß thß 5 trßc Công nguyên đßn khoßng năm 221 trßc Công nguyên, khi Tßn Thßy hoàng thßng nhßt Trung qußc.

(2) Lôy thí dụ nà c Pháp, nài tôi đänh cä. Vào khoäng nhäng năm cuäi thäp niên 40, đäu thäp niên 50 cäa thä kä 20, cuäc säng cäa đäa sä Viät kiäu ä Pháp rät là cä cä. Ngoäi trä nhäng con em gia đänh thät khá giä, mät sä gia đänh gäi đäc cä con đi Pháp du häc tä túc thuä äy, là nhä ä viäc đäi tiän. Nhä sä buôn tiän này mà mät sä gia đänh vän nghèo hay đã khänh kiät, gäi đäc cä con sang Pháp häc : vì hàng tháng mäi ngä äi (thäng dân) chä đäc chuyän mät sä tiän giäi hän, có nhäng nhà nghèo huy đäng cä gia đänh hä hàng gäi hä tiän cho nhà giàu (bäng bäu phiäu, mandat-poste) , räi đäc trä läi và dùng cái tiän läi đó mà gäi cho con em mình du häc ä Pháp säng. (Tôi có kä chi tiät trong mät chú thích cäa bài « Cä nhân » <http://www.diendan.org/nhung-con-nguoi-co-nhan/>, và toàn bän trong cuän sách « Häc mät säng khôn » cäa tôi, nxb Tri thäc 2007, cũng có trên mäng <http://www.buitronglieu.net>).

Thuä äy, nhäng du häc sinh säng bäng cách này cä cä läm ; có cänh säng chung năm, sáu ngä äi trong mät buäng trä – thuä äy ä Pháp còn đäy däy nhäng khách sän cho thuê phòng ngä hàng tháng, không có näc ; väi näc và cäu tiêu chung ä cäu thang ; có khi mùa rét không có sä äi – ăn uäng rät kham khä, mät tuän mäi đi täm gäi mät län ä các hiäu täm công cäng lúc đó còn tän täi. Nghèo đän cái mäc đi thi còn có träng häp không có đäng hä đeo tay, phäi mang theo trong cäp cái đäng hä báo thäc to bäng cái bát !

Cũng có träng häp täi vä phäi giät áo phäi cho käp khô đäng mai còn mäc, vì chä có mät cái áo, näu áo không khô thì đành mäc räi đäi cho nó khô trên chính thân mình. Kham khä là mät phän lý do täi sao có nhiäu ngä äi bä bänh lao, và nhiäu sinh viên Viät Nam, trong đó có tôi, träi qua nhiäu năm tháng säng trong các sanatoriums cäa sinh viên Pháp. Vì đã phäi träi qua và chäng kiän nhäng giai đäng đó và nhäng giai đäng khó khăn khác, nên tôi rät thông cäm väi nhäng ai không gäp may trong viäc häc hành và trong đäa vä xã häi ; đäng thäi tôi cũng rät trân träng väi nhäng ai đã may män thành công ; khi ngä äi ta phäi säng, ăn, ä, häc trong nhäng hoàn cänh nhä kä trên, thì đi thi đä đäc cũng là chuyän mäng räi, nói gäi đän chuyän tranh đua väi ngä äi khác !

Viäc làm ä Pháp, ngày xäa qui đänh cũng chät chä hän. Thí dụ nhäng viän giáo sä đäi häc, ngoài nhäng tiêu chuän bäng cäp và công trình khoa häc, còn buäc phäi có quäc täch Pháp. Nhäng năm sau này, mäi bä lä quäc täch. Nhäng huyän thoäi vä mät sä ngä äi Viät Nam (chäa có đän cái bäng tiän sĩ nhà näc!) đäc kä là đäc mäi làm giáo sä ä đäi häc có danh tiäng nhäng täch äi đä vä näc, chä là chuyän kä läng nhäng cäa/cho nhäng ngä äi không biät.

(3) Nhäng vä mäo xäng viän sĩ, giáo sä đäi häc – đäc thuê đäy ké vài giä bài täp trong đäi häc , chäa đäc bäng mät phä giäng viên, mà cũng tiäm xäng giáo sä – tiän sĩ, näi trú y khoa, giäi

Mà ng mà không vui

Tác Giả: Bùi Tráng Liöu

Thứ Ba, 05 Tháng 1 Năm 2010 13:40

tháng háo, thành tích ߦo, ..., dán dán rái cũng bá lát táy, vì dá luán cũng mái ngày mát tình hán.

(4) Tôi nhá, mát thái, « gáy » là tiáng láng, dùng theo nghĩa khoe khoang, tôn vinh quá đáng. Tôi không biát thái nay, tá này còn thông dáng không.

(5) Viát bài này, tôi cũng không vui, vì tôi không tìm đá c mát tích Viát Nam đá minh háa ý cáa mình ,mà phái mán đán tích cáa tàu